

1992: Η πρώτη ελεύθερη Ανάσταση στη Βόρειο Ήπειρο

/ [Ιστορία - Εθνικά Θέματα](#)

Η Αλβανία κάτω από την εξουσία τού κομμουνιστικού κόμματος υπήρξε τό μοναδικό συνταγματικά αθεϊστικό κράτος στον κόσμο, κατά την περίοδο 1967-1990. Την περίοδο αυτή απαγορεύθηκε κάθε θρησκευτική ιεροπραξία, καταστράφηκαν εκ θεμελίων οι περισσότεροι τόποι λατρείας, ενώ απεσχηματίστηκαν όλοι οι ιερείς, καί πολλοί από αυτούς εξορίστηκαν ή πέθαναν μαρτυρικά στίς φυλακές. Από τό 1976 επίσης απαγορεύθηκαν διά νόμου όλα τα χριστιανικά ονόματα. Η απαγόρευση αυτή έπληξε όλους τούς αλβανούς πολίτες, αλλά ιδιαίτερα τούς βορειοηπειρώτες αδελφούς μας, γιά τούς οποίους η ορθόδοξη πίστη ήταν βασικό συστατικό τής εθνικής τους ιδιοπροσωπίας. Βασική αρχή τού Κόμματος Εργασίας τής Αλβανίας ήταν: «Κύριος σκοπός τού κράτους είναι η παραγωγή. Όποιος δέν παράγει, όπως οι ιερείς, δέν έχει θέση στή νέα μας

κοινωνία». Έτσι μέχρι τό 1990 οι αδελφοί μας έμεναν αβάπτιστοι, αστεφάνωτοι, αλειτούργητοι, ακήδευτοι, (μέ ελάχιστες εξαιρέσεις ιερέων πού μέ κίνδυνο τής ζωής τους τελούσανν κρυφά κάποια μυστήρια).

Τό 1990 ωστόσο τό καθεστώς αρχίζει νά καταρρέει. Στίς 15 Αυγούστου τού ιδίου έτους μαρτυρείται τό πρώτο άνοιγμα εκκλησίας (χωρίς νά τελεστεί Θεία Λειτουργία) στήν Αλβανία, στό χωριό Μπομποστίτσα τής Κορυτσάς, από τόν δάσκαλο Σωτήριο Μπαμπούλη, παρά τίς απειλές τών αρχών. Κάτι αντίστοιχο γίνεται καί στίς 11 Δεκεμβρίου (εσπερινός τού Αγίου Σπυρίδωνος) στή Δερβιτσάνη Αργυροκάστρου, μέ τόν αποσχηματισμένο ιερέα π. Μιχαήλ Ντάκο, τήν ίδια ημέρα πού στους Αγίους Σαράντα, στά σύνορα, πέφτουν νεκρά 4 παλλικάρια από τό χωριό Αλύκο στήν προσπάθειά τους νά διαφύγουν στή μάνα Ελλάδα, γεγονός πού προκαλεί τήν πρώτη μαζική δυναμική διαμαρτυρία κατά τού καθεστώτος. Η πρώτη Θεία Λειτουργία τελείται στή Δερβιτσάνη τά Χριστούγεννα από τόν π. Μιχαήλ, μέ ιερά άμφια καί σκεύη πού μετέφεραν ραμμένα στά ρούχα τους μυστικά, 2 μέλη τής ΣΦΕΒΑ τήν παραμονή. Τά Θεοφάνεια τού 1991 εορτάζονται πανηγυρικά, μέ εκατοντάδες πιστούς στήν Κορυτσά, στήν ύπαιθρο, (καθώς δέν υπάρχει ναός), από τόν π. Χρήστο ο οποίος ψάλει ελληνικά καί αλβανικά τό «Εν Ιορδάνη»

Αρχές τού 1991 ορίζεται από τό Οικουμενικό Πατριαρχείο, ως Έξαρχος, ο επίσκοπος Ανδρούσης Αναστάσιος Γιαννουλάτος, πού εισέρχεται στήν Αλβανία τόν Ιούλιο τού 1991 καί τόν Ιούνιο τού επομένου έτους εκλέγεται Αρχιεπίσκοπος Τιράνων καί πάσης Αλβανίας. Τό Πάσχα τού 1991 τελούνται ακολουθίες σέ λίγα μέρη, από τούς 15 περίπου επιζήσαντες ιερείς τού καθεστώτος, ενώ περίπου 1500 Βορειοηπειρώτες μεταβαίνουν στήν ελεύθερη Ελλάδα για νά ακούσουν Ανάσταση. Τήν χρονιά αυτή τελείται για τελευταία φορά ανάσταση στό ακριτικό χωριό Μαυρόπουλο, στά σύνορα, από τόν μακαριστό Μητροπολίτη Δρυϊνουπόλεως Πωγωνιανής καί Κονίτσης ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟ για νά ακούσουν οι αδελφοί μας μέ megάφωνα τό αναστάσιμο μήνυμα. Μέσα στή χρονιά, πολλοί ιερείς από τίς Μητροπόλεις Κονίτσης, Φλωρίνης καί Καστοριάς, συνδράμουν τίς λατρευτικές ανάγκες τών πιστών μαζί μέ ιερείς , συλλόγους καί αδελφότητες από άλλες περιοχές, κυρίως τής Βορείου Ελλάδος

Τό Πάσχα τού 1992, τό καθεστώς έχει πιά καταρρεύσει καί για 1η φορά υπάρχει ελευθερία τέλεσης τών ακολουθιών τής Μεγάλης Εβδομάδας καί τής Αναστάσεως. Βεβαίως η έλλειψη ιερέων είναι τεράστια, καθώς οι λίγοι κληρικοί δέν επαρκούν για νά καλύψουν τίς ανάγκες, ενώ καί από τήν Ελλάδα είναι δύσκολο νά έλθει βοήθεια, καθώς όλοι οι ιερείς είναι υπεραπαραίτητοι στίς ενορίες τους. Τό ζήτημα αυτό απασχολεί έντονα τόν Μητροπολίτη Κονίτσης ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟ πού δέν μπορεί νά ησυχάσει στή σκέψη ότι οι αδελφοί μας θά μείνουν αλειτούργητοι καί εκείνο τό

ΠΑΣΧΑ. Ο ίδιος δέν μπορεί νά πάει άν καί τό ποθεί, καθώς είναι persona non grata γιά τήν Αλβανία. Η αγάπη του όμως γιά τούς Βορειοηπειρώτες τόν ωθεί νά παρακαλέσει τούς ιερείς τής Μητροπόλεως του νά κάνουν μιά μεγάλη θυσία. Νά αφήσουν αυτό το Πάσχα, τά χωριά καί τίς οικογένειές τους γιά νά μεταδώσουν τό Άγιο Φώς καί τό χαρμόσυνο μήνυμα τής Αναστάσεως στά αδέρφια μας, στήν άλλη πλευρά τών συνόρων.

Μετά από συνεννόηση, 20 ιερείς (περίπου οι μισοί της Μητροπόλεως), ετοιμάζονται νά κάνουν Ανάσταση στή Βόρειο Ήπειρο. Ανάμεσά τους ο π. Κοσμάς, ηγούμενος τώρα τής Μονής Στομίου, ο π. Διονύσιος Τάτσης, ο π. Χριστόδουλος, ο π. Νικόλαος, ο π. Αθανάσιος, ο π. Κωνσταντίνος, κ.α. Μαζί τους καί κάποια μέλη τής ΣΦΕΒΑ πού είμαστε τότε στήν Κόνιτσα, γιά νά τούς συνοδεύσουμε ως ψάλτες καί νεωκόροι (κάτι απόλυτα αναγκαίο όπως φάνηκε στήν συνέχεια). Στίς 2 τό μεσημέρι τού Μεγάλου Σαββάτου, συγκεντρωνόμαστε στά σύνορα τής Κακαβιάς, όλη η ομάδα, περίπου 32 άτομα, κληρικοί καί λαϊκοί. Ο π. Κοσμάς μεταβαίνει στό Αργυρόκαστρο γιά νά πάρει τήν τυπική άδεια από τόν εκπρόσωπο τού Εξάρχου. Στά σύνορα επικρατεί χαμός. Κλούβες τής αστυνομίας απελαύνουν φυγάδες, ενώ εκατοντάδες περιμένουν νά μπουν στή χώρα μας. Οι αστυνομικοί καί οι στρατιώτες είναι σέ υπερένταση μέ τά όπλα προτεταμένα. Ωστόσο μαθαίνοντας τόν σκοπό τής εξόδου μας, μάς αφήνουν χωρίς πολλές διατυπώσεις. Πιό δύσκολα τά πράγματα στήν αλβανική πλευρά όπου μάς καθυστερούν αρκετά μέχρι νά επιτρέψουν νά μπούμε μέ ομαδική κατάσταση, καθώς σχεδόν κανείς μας δέν είχε διαβατήριο. Παρά τή δυσκολία, φιλοδωρούμε μέ λαμπάδες καί τσουρέκια τούς Αλβανούς φρουρούς πού τά δέχονται μέ έκπληξη

Περίπου στίς 3.30 εισερχόμαστε στά αγιασμένα εδάφη τής Βορείου Ηπείρου. Γιά τούς περισσότερους από μάς επρόκειτο γιά τήν πραγματοποίηση ενός πόθου, ενός ονείρου γιά τό οποίο αγωνιζόμασταν πάνω από 10 χρόνια. Νά επισκεφτούμε ως προσκυνητές, εδάφη ελληνικά στά οποία ζούσαν αδελφοί βασανισμένοι, πονεμένοι, αδικημένοι. Η πραγματικότητα πού αντικρίζαμε ξεπερνούσε καί τήν πιό σκληρή φαντασία. Ένας ολόκληρος λαός βρισκόταν 50 χρόνια πίσω. Μέ τόν μουντό καί βροχερό καιρό πού σκέπαζε τόν κάμπο τής Δρόπολης ήταν σάν νά βλέπαμε ασπρόμαυρη ταινία τής δεκαετίας τού 1940 καί ο χρόνος νά είχε σταματήσει εκεί. Τά πρόσωπα τών ανθρώπων, γέρων καί νέων, σκαμμένα από τήν ταλαιπωρία, φοβισμένα καί αγριεμένα. Οι δρόμοι κατεστραμένοι, καρόδρομοι μέ 2,5-3 μέτρα πλάτος πού δέν χωρούσε νά περάσουν 2 αμάξια μαζί, άν καί σέ όλη τή διαδρομή δέν αντικρίσαμε πάνω από 10 αμάξια, καί αυτά κινέζικα καί ρώσικα πεπαλαιωμένα.

Τά ηλεκτροφόρα συρματοπλέγματα υπήρχαν ακόμη σέ ορισμένα σημεία, ενώ μείναμε μέ τό στόμα ανοιχτό, αντικρίζοντας τά εκατοντάδες πολυβολεία, μισητό

σύμβολο τής παράνοιας τού καθεστώτος. Σέ συνεννόηση μέ τά μέλη τής Ομόνοιας μοιραζόμαστε στά διάφορα χωριά καί 5-5 μαζί μέ τίς βαλίτσες μέ τά άμφια καί τά ιερά σκεύη, στριμωχνόμαστε στά λίγα διαθέσιμα αυτοκίνητα. Μέ τόν π. Αθανάσιο αποβιβαζόμαστε στό χωριό Τεριαχάτι, 25 λ. από τά σύνορα, όπου ήδη έχει γίνει η ειδοποίηση : «Θά έχουμε ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ τό βράδυ!». Φιλοξενούμαστε στό σπίτι τού κ. Κώστα καί τής κ. Έλλης, πού μάς ανοίγουν, όχι απλά τό σπίτι, αλλά τήν καρδιά τους. Σέ 5 λεπτά στρώνουν τραπέζι καί μάς φέρνουν ότι έχουν καί δέν έχουν. Μάς φέρνουν ακόμη καί κρέας καί απορούν ακούγοντας γιά τή νηστεία. «Τί είναι αυτό, τί νόημα έχει;» Ωστόσο αμέσως τό αναπληρώνουν μέ μέλι, καρύδια, φρούτα, ψωμί. Η τηλεόραση (από τίς λίγες στό χωριό) είναι μονίμως ανοιγμένη στην ΕΡΤ πού τώρα πιά τήν παρακολουθούν χωρίς φόβο. Μάς διηγούνται πολλά, γιά τό γκρέμισμα τών εκκλησιών, τίς διώξεις, τίς εκτελέσεις τών πατριωτών, ακόμη καί γιά τίς συμφορές πού βρήκαν όσους έλληνες κομμουνιστές πρωτοστάτησαν στό γκρέμισμα τών ναών. Πώς νά χωρέσεις αλήθεια, 50 χρόνια πόνου καί δακρύων σέ μία ώρα; Μέ τούς δημογέροντες τού χωριού γίνεται σύσκεψη γιά τό πού θά τελεσθεί η Ανάσταση. Στόν Άγιο Γεώργιο στό κέντρο τού χωριού, πού είναι πιό βολικό γιά τούς γεροντότερους αλλά η εκκλησία είναι κατεστραμένη, ή στην Αγία Παρασκευή πού είναι μακρύτερα αλλά ο ναός σώζεται σέ καλύτερη κατάσταση. Μέ τόν καιρό νά είναι βροχερός, επιλέγεται η 2η περίπτωση.(Μία πανέμορφη πετρόκτιστη εκκλησία, ξακουστό προσκύνημα στή Δρόπολη καί παλιότερα αλλά καί τώρα πού στή μνήμη τής Αγίας, συγκεντρώνει χιλιάδες κόσμου.) Κάνουμε μία μικρή βόλτα στό χωριό. Στούς τοίχους μισοσβησμένα τά συνθήματα τού καθεστώτος, «Lavdi Marxismit- Leninizmit» (Δόξα στόν Μαρξισμό Λενινισμό), ενώ ένας δάσκαλος μάς δείχνει τό αναγνωστικό πού διαβάζαν τά ελληνόπουλα: «Κόμμα μάνα μου γλυκιά σ αγαπώ καί μ αγαπάς! Θά γενώ ότι θές εσύ, Κόμμα μάνα μου χρυσή!». Τραγικά απομεινάρια μιάς ζοφερής εποχής πού στοιχειώνει ακόμη τούς κατοίκους. Τό ρεύμα κομμένο στό χωριό, μάς ενημερώνουν ότι έχουν 2-3 ώρες τήν ημέρα!

Οι κάτοικοι μαλώνουν ποιός θά μάς πάρει σπίτι του. Δυσκολευόμαστε νά τούς πείσουμε ότι δέν μπορούμε νά φάμε πρίν τή Θεία Λειτουργία. Μετά από σύντομη ξεκούραση ξεκινάμε στίς 10 τό βράδυ κουβαλώντας καί όλα τά απαραίτητα γιά τή Θεία Λειτουργία, καθώς στό χωριό δέν υπήρχε απολύτως τίποτα. Η συγκίνησή μας είχε κορυφωθεί. Είμασταν ανάμεσα στά αδέρφια μας καί θά ζούσαμε τήν πρώτη ελεύθερη Ανάσταση μετά από 25 χρόνια. Η κούραση καί ο κακοτράχαλος δρόμος λίγο μάς ένοιαζαν. Σχεδόν όλο τό χωριό ακολουθούσε μέσα στό σκοτάδι, μέ αυτοσχέδια φαναράκια, δημιουργώντας μία φωτεινή ανθρώπινη αλυσίδα, ένα θέαμα φαντασμαγορικό μέσα στό σκοτεινό κάμπο τής Δρόπολης. Σέ 25 λεπτά φτάσαμε στό Ναό τής Αγίας Παρασκευής. Όλοι φορούν τά γιορτινά τους . Ένας ηλικιωμένος, ψάλτης στά νιάτα του βοηθάει στό αναλόγιο. Θυμάται αρκετά καλά

τό τυπικό καί έχει μαζί του ένα Μέγα Ωρολόγιο πού κρατούσε κρυμμένο καί από τήν οικογένειά του ακόμη, όπως μού λέει όλα αυτά τά χρόνια.

Μετά τόν κανόνα καί τό «Δεύτε λάβετε φώς», ο π. Αθανάσιος βροντοφωνάζει τό Χριστός Ανέστη! Στά πρόσωπα όλων είναι έκδηλη η χαρά καί η συγκίνηση. Οι παλαιότεροι δακρύζουν, οι νεότεροι κοιτούν μέ τά μάτια ορθάνοιχτα. Όλα είναι πρωτόγνωρα γιά αυτούς. Ένα παιδί προσκυνά τήν εικόνα τής Παναγίας πού φέραμε μαζί μέ τήν Ανάσταση καί ρωτά μέ αφέλεια. «Ποιό είναι τό παιδάκι πού κρατά στήν αγκαλιά της η γυναίκα αυτή, παππούλη;». Η κατήχηση εδώ πρέπει νά ξεκινήσει από τά πιό βασικά! Καί όμως σέ αντίθεση μέ ότι συμβαίνει εδώ, κανένας δέν έφυγε μετά τό Χριστός Ανέστη! Παρά τό γεγονός ότι δέν υπάρχουν καθίσματα, οι 300 περίπου παρόντες μένουν στό ναό γιά τίς 3 ώρες τής ακολουθίας. Ο ψάλτης τού χωριού στόν Απόστολο, τό Πιστεύω καί τό Πάτερ Ημών, στέκεται στό κέντρο τού ναού καί υποβλητικά απαγγέλει τά ιερά κείμενα. Αισθάνομαι ανάμεσά σέ αδελφούς πού μία σκληρή μοίρα μάς κράτησε μακριά. Ωστόσο η ψυχρολουσία έρχεται τήν ώρα τής Θείας Κοινωνίας! Κοινωνώ μόνος μου καθώς δέν προσέρχεται κανείς. Ο π. Αθανάσιος εξηγεί ότι μπορεί νά κοινωνήσει μόνο όποιος είναι βαπτισμένος καί στεφανωμένος εκκλησιαστικά καί έχει νηστέψει τή Μεγάλη Παρασκευή καί το Μεγάλο Σάββατο. Εξαίρεση μπορεί νά γίνει μόνο άν υπάρχει κάποιος βαριά άρρωστος(αλλά βαπτισμένος) στό χωριό. Άγνωστα πράγματα γιά τούς περισσότερους. Τή στιγμή εκείνη συνειδητοποιώ τή ζημιά πού έκανε τό καθεστώς στους αδελφούς μας. Πράγματα δεδομένα γιά μάς, είναι παντελώς άγνωστα σέ συνέλληνες, όχι στήν άλλη άκρη τού κόσμου, αλλά μόλις 10 χιλιόμετρα από τά σύνορά μας.

Μέ τήν απόλυση, παρά τό προχωρημένο τής ώρας, 2-3 πυροτεχνήματα καί ο ηπειρώτικος σκοπός μέ κλαρίνο «Δέλβινο καί Τεπελένι » δίνουν μιά μικρή γεύση γιά τό γλέντι πού θά ακολουθήσει τήν αυριανή ημέρα.

Στό σπίτι επιστρέφουμε στίς 3.30π.μ. Η ατμόσφαιρα έχει καθαρίσει κάπως καί η φωτεινή αλυσίδα μέ τά φαναράκια πού φωτίζουν τά χαρούμενα πρόσωπα όλων, μάς αφήνει μιά νότα ελπίδας, πώς από τό βαθύ σκοτάδι τής πνευματικής καί εθνικής σκλαβιάς προχωρούμε πιά στό χάραμα μιάς καινούργιας, φωτεινής, μέρας. Απέναντί μας στό βουνό αλλά καί παραδίπλα, κάποια άλλα φωτάκια δείχνουν πώς οι αδελφοί μας στά άλλα χωριά, στή Γλίνα, τήν Επισκοπή, στά Σωφράτικα, στό Γεωργουτσάτι, έχουν τελειώσει καί αυτοί τήν Ανάσταση!

Στό σπίτι η κ. Έλλη έχει στρώσει πλούσιο τραπέζι. Αθάνατη ηπειρωτική φιλοξενία! Απορούμε πού τά βρήκανε όλα μέσα στή φτώχειά τους. (Εκ τών υστέρων μάθαμε ότι συνέδραμε όλο το χωριό, καί ότι τά παιδιά δέν καθίσανε μαζί μας όχι γιατί νυστάζανε αλλά γιά νά φτάσει τό φαγητό γιά τούς επισκέπτες!)

Κοιμόμαστε γιά 2 ώρες μόνο, ώς τίς 6.00 τό πρωί. Ο π. Αθανάσιος, όπως καί οι άλλοι ιερείς, πρέπει νά γυρίσει στό χωριό του γιά νά κάμει 2η Ανάσταση καί νά γιορτάσει μέ τήν οικογένειά του. Χαιρετούμε συγκινημένοι τούς οικοδεσπότες μας, αφήνοντας ένα μικρό δώρο γιά τήν αγάπη τους καί μέ έναν πρόθυμο χωριανό κατευθυνόμαστε στά σύνορα. Εκεί τό τελωνείο είναι κλειστό. Μέ πολλά παρακάλια μάς ανοίγουν, ενώ ο έλληνας φαντάρος αγουροξυπνημένος απορεί. «Από πού ξεφυτρώσατε εσείς;». Μετά από αναμονή γιά νά βρεθεί μεταφορικό μέσο, επιστρέφουμε στήν Κόνιτσα στίς 9.30 τό πρωί. Μέ εντολή τού δεσπότη πηγαίνουμε στη Μητρόπολη, γιά νά τόν ενημερώσουμε γιά τά γεγονότα. Έχει μεγάλο πόθο καί αγωνία νά μάθει τά καθέκαστα. (Αργότερα μάθαμε από τόν μετέπειτα διάδοχό του π. Ανδρέα Τρεμπέλα, ότι εκείνη τή νύχτα σχεδόν δέν κοιμήθηκε καθόλου, προσευχόμενος νά πάνε όλα καλά καί νά προστατεύσει ο Θεός τούς ιερείς καί λαϊκούς τής αποστολής, γιά τήν ασφάλειά τών οποίων αισθανόταν υπεύθυνος). Μέ πολλή χαρά έμαθε ότι όλα κύλησαν ομαλά καί μάς ευλόγησε ικανοποιημένος.

Τήν πρώτη αυτή αποστολή ακολούθησαν δεκάδες άλλες (πάνω από 250) στή Βόρειο Ήπειρο, στίς οποίες ζήσαμε χαρές, λύπες αλλά καί στιγμές εθνικής ανάτασης καί μεγαλείου κοντά στά αδέλφια μας. Τά βιώματα όμως εκείνης, τής πρώτης φοράς, πού εορτάσαμε πανηγυρικά τήν νίκη τού φωτός απέναντι στό σκότος, τή νίκη τής αλήθειας απέναντι στό ψέμα, τή νίκη τού υβρισμένου καί φυλακισμένου Χριστού απέναντι στους σύγχρονους σταυρωτές του, σημάδεψαν τή ζωή μας καί μάς συνέδεσαν μέ ακατάλυτο πνευματικό δεσμό μέ τούς Βορειοηπειρώτες αδελφούς μας.

Πηγή: Himara.gr